STROMBUS GIGAS ALS GRAFVERSIERING

door

P. Wagenaar Hummelinck

De schelpen van Strombus gigas hebben verscheidene malen een diepe indruk op mij gemaakt, na de eerste keer, dat ik er twee zag liggen op de schoorsteenmantel van mijn Grootvader bij wien ik als kind logeerde. Aan dit beeld heb ik dikwijls moeten terugdenken, toen ik - veel later - de conch als een opvallend element in de Antilliaanse samenleving leerde kennen.

Strombus gigas was voor de pre-columbiaanse bewoners van het Caraïbisch gebied een belangrijke voedselbron: men vindt de schelp als hoofdbestanddeel van vele Indiaanse afvalhopen, veelal samen met eruit vervaardigde gebruiksvoorwerpen. Later bléef de Strombusraperij een populaire bezigheid, gezien de talrijke schelphopen welke men langs de kust aantreft en de alom aanwezige verspreide schelpen waarin een gat werd gehakt om het dier gemakkelijk uit zijn huis te kunnen verwijderen.

In bepaalde gebieden, waar een zandige bodem door uitgestrekte zeegrasvelden worden bedekt, werd de Strombus-visserij tot een bedrijf van méér dan plaatselijke betekenis. Recente rapporten spreken van een 200.000-tal dieren welke in 1966 werden gevangen door vissers van het eiland Union, bij Grenada; van een export van 1.900.000 exemplaren van de Turks & Caicos Eilanden in 1976, met een totale vangst geschat op 2.800.000, en van een teruggang van de conch-export van Belize van ca. 500 ton in 1972 tot 300 in 1977.

In de laatste jaren zijn - door overbevissing - niet alleen de vangsten teruggelopen, ook de gemiddelde grootte van de gevangen dieren nam af. Ook op de Nederlandse Antillen - die niet over zo véél voor de carcó geschikte terreinen beschikt- was dit het geval. In 1930 lag er op de landtong van Cai, aan de ingang van het Lac (een lagune op Bonaire), een hele rij schelphopen waaraan regelmatig vers materiaal werd toegevoegd. Enkele tientallen meters uit de kust kon men toen nog grote carcó's op de zandbodem zien liggen, en de naburige Aves en Roques Eilanden werden als een onuitputtelijke voorraadschuur beschouwd.
In later jaren zijn er geen schelphopen meer bij gekomen. In september 1967 waren er nog maar een tiental van 2½ tot 3 meter hoogte, grofweg geschat op niet meer dan 200- tot 250-duizend schelpen in totaal. In het Lac zelve werden toen nog slechts een paar onvolwassen dieren aangetroffen: een zorgwekkende toestand waarin tot op heden geen verandering ten gunste is gekomen. Voor velen is de schelp waardevoller geworden dan het vlees. Mooie carcó's worden steeds minder voor consumptie-doeleinden beschadigd. Men hangt de schelp nu liever op, om het dier er vanzelf te laten uitzakken, waarna men zijn onbeschadigd huis kan bewaren, of verkopen aan toeristen en schemerlampjes-fabrikanten.

Op verschillende eilanden, verspreid over het gehele Caraïbische gebied - Cayman Brac, St. Martin, La Désirade, Marie-Galante, St. Lucia en de Roques-eilanden - zag ik graven die met een enkele, ellipsvormige rij van Strombus-schelpen waren aangegeven, of met deze schelpen waren versierd 'in plaats van bloemen'. Op Cayman Brac hadden ook enkele kleine, ronde grafheuveltjes een krans van Strombus-schelpen. In St. Lucia waren sommige graven geheel met schelpen bedekt. Opvallend was dat, op de Franse Eilanden, deze eenvoudige Strombus versiering zich zo goed had weten te handhaven te midden van de daar aanwezige grafmonumenten.

De toeristenindustrie onderkent al vele jaren de gebruiks- en verwerkingsmogelijkheden van de schelp van Strombus gigas, maar is - bij mijn weten - toch nog steeds niet gekomen tot een aanbeveling van het gebruik van deze schelp als grafversiering. Mocht men alsnog behoefte hebben dit 'gat in de markt' weg te werken, dan zou men kunnen zeggen dat een dergelijke grafbedekking niet alleen een kunstzinnige bevrediging geeft, maar dat deze zeker niet minder bestendig is tegen de 'tand des tijds' dan vele uit kalksteen gehouwen sculpturen. Al mogen Strombus-schelpen ook al spoedig hun luister verliezen, hun door verwering geadelde vorm kan honderden jaren bewaard blijven.

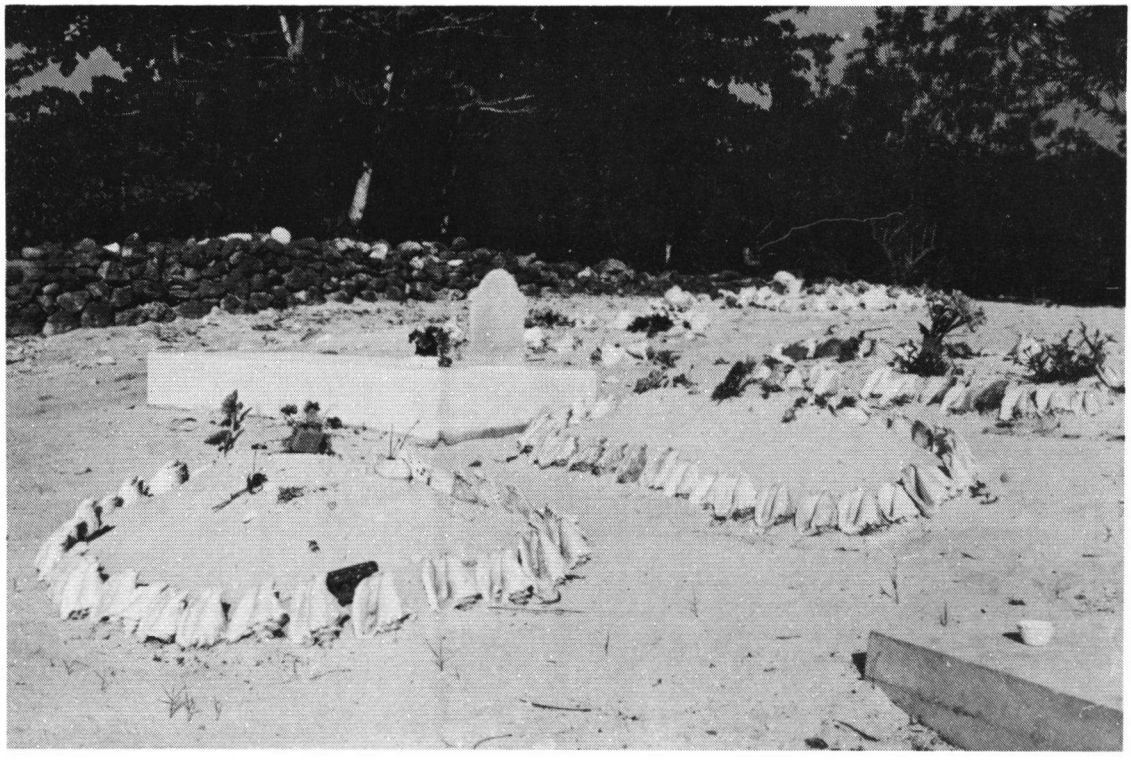

Foto 1. Op het kerkhofje van Spot Bay, op de noordkust van Cayman Brac, waren de ovale grafheuvels omkranst met *Strombus*-schelpen, die op hun zijde lagen of met hun top in het zand waren gedrukt. (29.V.1973).

Foto 2. Op het kerkhof van La Désirade hebben de *Strombus*-graven zich weten te handhaven te midden van de daar aanwezige grafmonumenten. (21.I.1964).

Foto 3. Op St. Lucia waren de grafheuvels soms geheel bedekt met *Strombus*-schelpen, met de top naar boven en de monding naar binnen gekeerd. "In loving memeory (sic) of mrs Labein Feliciene died 26th 2.66. aged 100 yrs. R.I.P." (11.VII.1967).